

Tananyag a 12. és 13. hétre

Osztály: 8.

Kedd: Mondattani elemzések

Szerda: Kosztolányi novellái, Nyelv és lélek-a nyelvművelés

Csütörtök: Gyakorlás-A jelzői mellékmondat

Péntek: Tóth Árpád

Kedd: Gyakorlás-idézés

Szerda: A tavaszi sugár ...

Csütörtök: A mellérendelő összetett mondat

Péntek: Esti sugárkoszorú

Kosztolányi novellái

Házi dolgozat: Kosztolányi szívesen foglalkozik a gyermek és a felnőtt világ különbségeivel. A novella főszereplője, Pali egy látszólag egyszerű feladattal próbál megbirkózni. Az édesapját kell jellemeznie. Mivel a feladat nehéznek bizonyul, az író a segítségére siet. Lediktálja neki a házi dolgozatot, majd közli az apával, hogy Palit az életre nevelte. Megtanította a fiát hazudni.

Kosztolányi a nyelvművelő

Az anyanyelv fontosságát és tisztaságát hirdette. Nem támogatta a nyelvbe beépülő idegen szavakat. Ezzel foglalkozik a Nyelv és a lélek című esszégyűjteményében. Ez egy tanulmány, amibe szépirodalmi stílusban írt.

Feladat: Olvassátok el a Nyelv és lélek című esszégyűjteményéből származó részletet (Nyelv és lélek, Az Öreg szavak) a könyvből! Könyv: 97. oldal

Esszé: a francia „essai”-kísérlet szóból származik. Szépirodalmi eszközökkel kifejezett tanulmány.

Tóth Árpád (1886-1928)

Aradon született, majd Debrecenben nőtt fel. Kiválóan festett, az érettségi után azonban mégis magyar-francia szakra jelentkezett a budapesti egyetemen. Versei 1907-től jelennek meg, először a Nyugatban. Egyetemi tanulmányait nem fejezi be, újságíróként dolgozott Debrecenben. Kialakult nála a tüdőbaj, amit a korban még nem tudtak eredményesen gyógyítani, ezért a nyarakat Svedlőren (Szlovákia) töltötte. Megismerkedik Lichtmann Erzsébettel, akit feleségül vesz. A lány ekkor még csak 16 éves. Lányuk Eszter. Életében 3 verseskötete jelent meg, a negyedik, A lélektől lélekig posztumusz (halála után adták ki). Az

írás mellett műfordítással is foglalkozott: Boudleaire, Byron. A világháború nagyon megviselte, szanatóriumban is kezelték miatta. 42 évesen halt meg.

Költészete

Feladat: Olvassátok el a verset a könyvből! Könyv: 99. oldal.

A tavaszi sugár

- Impresszionista vers
- Egy megismételhetetlen pillanatot örökít meg
- Napsugár-tavaszi, természet-fák bimbózása, magányosság-a fiatal lány megérkezik és elmegy
- Sok leíró rész van benne
- Költői képek a versben:
 - Költői jelző: zsenge bokrok, reszkető selyemgubó, zománcos fényű pompa, zsongó fák, borús csillámu rácsvasak
 - Megszemélyesítés: a sugár fonta, rácsvasak könnye folyt, szívem zenélt
 - Szinesztézia: boldog rügy
 - Alliteráció: szeléd szírom
 - Enjambement: aranyburokba fonta a zsenge bokrokat, borús csillámú rácsvasak festékes könnye folyt
 - Rímképlete: abab-keresztím

Feladat: Olvassátok el a verset a könyvből! Könyv: 101. oldal.

Esti sugárkoszorú

- A feleségéhez írta
- Egy egyszerű, mindennapi élményből indul
- A költő és felesége a parkban sétálnak az alkony óráiban
- A lenyugvó nap sugarai rávetődnek a nő hajára, ez indítja el a költő gondolatmenetét
- A költő számára ez egy csoda
- A nőt égi tüneménynek látja
- Szinte isteníti a nőt (égő csipkebokor-bibliai utalás)
- A harmadik versszakban elmúlik a látomás, a kézfogás hatására visszatér a valóságba
- Költői képek:
 - Hasonlat: és jó volt élni, mint ahogy sokat...; zuhogó mély zenével ered meg, mint zsiadt ezer útjain a vér
 - Megszemélyesítés: árnyak teste zuhant át a parkon, sugárkoszorút font az alkony
 - Szinesztézia: halk sugárkoszorú, titkok illata, béke csendje
 - Metonímia: árnyak teste zuhant át
 - Felsorolás: halvány, szelíd és komoly, zuhogó, mély zenével
 - Ellentét: percek mentek ezredévek jöttek
 - Enjambement: titkok illata fénylett hajadon

Gyakorlás-mondattani elemzések

Feladat: elemezzétek az alábbi alárendelő összetett mondatokat! Készítsetek ábrát is!

Olyan a természete, hogy mindenkivel barátkozik.

Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra.

Addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér.

A kezem remegett, amikor Emőke haját megfogtam.

Úgy hullunk szét, mint az oldott kávé.

Azzal dolgozom, amit a kezembe adnak.

Úgy jöttem haza a kórházból, hogy már nem voltam lázas.

Azért állított meg a rendőr, mert ne világított a lámpám.

Gyakorlás-jelzői mellékmondat

Feladat: elemezzétek az alábbi alárendelő összetett mondatokat! Készítsetek ábrát is!

Én sose akartam olyan életet, amelyet Afrikában láttam.

Annyi emeletet építhetsz, amennyit akarsz.

Azoknak a levese főtt ott, akik délbe a pihenőben voltak.

Ritka az olyan amdár, amelyiknek kedves a kalitka.

Annak a adom az uzsonnámat, aki hazajön velem.

Annyi vendég jött, amennyi terítéket kikészítettünk.

Gyakorlás-idézés

Feladat: ismételjétek át az idézés szabályait! A könyv 25. oldalán található.

1. mondat

Felelte a lány.

2. mondat

Nem láttam, de ebéd után a kertben volt.

Felelte a lány: „Nem láttam, de ebéd után a kertben volt.“

„Nem láttam, de ebéd után a kertben volt“-felelte a lány.

„Nem láttam-felelte a lány-,de ebéd után a kertben volt.“

Feladat: Alakítsd át az alábbi mondatokat úgy, hogy az idézés mindhárom formája megjelenjen!

1. mondat

Kérdezte elképedve.

2. mondat

Lerombolták a várat?

1. mondat

Üvöltötte a fiú.

2. mondat

Áruló vagy!

A mellérendelő összetett mondat

A tankönyvben a 65. oldalon található.

A mellérendelő összetett mondat tagmondatai között csak logikai (tartalmi) kapcsolat van.

A kötőszó határozza meg a tagmondatok viszonyát. A kötőszó azonban bizonyos esetekben el is maradhat. Öt fajtája lehet:

1. kapcsolatos
2. ellentétes
3. választó
4. következtető
5. magyarázó

Feladat: 66/1. Füzetbe!

Magyarázat a feladat megoldásához: Akkor beszélhetünk mellérendelő szóösszetételről, ha a két tagmondatban nem tudunk kötőszó-utalószó párokat találni.

Például:

1. mondat: Édesapja egy jó állapotban levő szállodát vásárolt meg, és nemsokára felvirágoztatta a kisvárosi turizmust.

Az „és” kötőszó egyértelműen mutatja, hogy mellérendelő (kapcsolatos) viszony van a két tagmondat között.

2. mondat: Azt akarja elérni, hogy az olvasó ne olvassa tovább a könyvet.

Kötőszó-utalószó pár van a két tagmondatban (azt-hogy). Az első a főmondat, a második a mellékmondat. A főmondat utalószava alapján egy tárgyi mellékmondatról van szó.

Ezek alapján fejezzétek be a feladatot!